

РЕЦЕНЗИЯ

От: Професор, доктор на икономическите науки

Елизабета Кирилова Вачкова

Научни специалности „Икономика и управление“; „Социално управление“;

Икономика на труда – Управление на човешките ресурси

Лесотехнически университет

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност и професионално направление 3.8 Икономика и управление по отрасли в СУ „Св. Климент Охридски“, София

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-245/28.04.2017 г. на Ректора на СУ.

Автор на дисертационния труд: **АЛЕКСАНДЪР СТОЯНОВ МАРКОВ**

Тема на дисертационния труд: **„Ефикасност на фасилити мениджмънта в контекста на прилагани модели за управление на човешките ресурси“**

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОКТОРАНТА

Александър Марков е завършил Националната природо-математическа гимназия. Притежава бакалавърска образователно - квалификационна степен по Икономика на интелектуалната собственост, придобита в Университета за национално и световно стопанство и две магистърски степени: по Икономика и организация на труда, придобита в Университета за национално и световно стопанство и по Бизнес администрация за ръководни кадри, придобита от Американския университет в Благоевград. От 2013 година Марков е редовен докторант в Софийския университет, Стопански факултет, катедра “Икономика и управление по отрасли”

Докторантът има десет годишен трудов опит като ръководител. От 2001 до 2008 година той заема позицията Ръководител секция “Офис мениджмънт” в „Теленор”. В същата компания в продължение на две години (2009-2011 г.) е Мениджър отдел “Администрация”. През 2012 г. Марков ръководи сектор “Общи услуги и

администрация” в Райфайзенбанк България, а от 2016 година и понастоящем е Мениджър отдел “Управление на качеството” в IBM България.

В продължение на две години (2013-15 г.) докторантът придобива опит в обучението на студентите в Стопански факултет на Софийския университет като хоноруван преподавател по дисциплината “Фасилити мениджмънт”.

Образователният профил на Марков съчетава математическа, икономическа и управленска подготовка, която той усъвършенства в две магистратури в най-престижните български университети, подготвящи специалисти в тези области.

Практическият му опит е придобит и се развива успешно изцяло в сферата, в която работи по дисертацията. Важен елемент в цялостната му подготовка е преподавателската дейност, която затваря кръга на необходимите компетентности за изследовател.

Докторантът последователно усвоява теорията и практиката на фасилити мениджмънта, което му позволява да изследва задълбочено и компетентно предмета и обекта на дисертационния труд.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представеният за рецензиране дисертационния труд се състои от: въведение; четири глави; заключение; списък на съкращенията; списък на таблиците; списък на фигурите; библиография, включваща 119 източника, от които: 45 на български език, 72 на английски език и 2 на руски език и 2 приложения. Общият обем на материала е 179 страници, от които изложението обхваща 135 страници. Приложенията са изложени на 35 страници. Работата е богато онагледена с 24 таблици и 35 фигури.

Стильт на изложението отговаря на изискванията за докторски дисертации. Езикът е точен и професионален, изказът – стегнат и разбираем. Авторът разглежда поставените в разработката задачи задълбочено, проследява сложни и важни зависимости между фасилити мениджмънта и управлението на човешките ресурси. Предмета на изследването Марков разглежда от различни гледни точки, демонстрирайки богата управленска култура. Докторантът успешно е подбрал и използвал голям брой актуални литературни източници, включително на английски език. Подборът на подходите и методите за решаването на изследователските задачи е добър и те са използвани коректно.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ТРУДА

Авторът разработва сравнително нова за България тема, по която на български език има много оскъдна литература. Темата заслужава изследователско внимание и ползите от успешното ѝ разработване имат и теоретична, и практическа стойност, както и перспектива за бъдещо развитие.

Непрекъснато повишаващата се мобилност на работната сила, ускорените темпове на иновацията и глобализацията на бизнеса нареждат фасилити мениджмънта сред актуалните за управленската теория и практика изследователски теми.

Марков убедително аргументира интереса си към областта, в която работи и очертава мястото на темата в съвременната управленска наука.

КРИТИЧНА ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД ПО ГЛАВИ

Въведението в дисертационния труд съдържа всички необходими компоненти, поднесени в логическа последователност, с изразен фокус, кратки и ясни формулировки и покрива последователно очакванията на читателя от цялостната разработка. В него авторът дефинира: целта на изследването, логично декомпозирана в изследователски задачи; предмета и обекта на изследването; понятийния апарат; основната изследователска теза и хипотези, методите на изследване. Въведението е сравнително голямо по обем, но пълно и широко обхватно.

В Първа глава, озаглавена „Теоретични аспекти на фасилити мениджмънта и управлението на човешките ресурси в съвременната научна литература” представлява обстоен и задълбочен анализ на добре подбрана българска и англоезична литература по въпросите на фасилити мениджмънта и управлението на човешките ресурси. Самата селекция на литературните източници е успех за автора и може да бъде използвана за бъдещи изследвания. Недостатък на тази част от дисертацията е подробното описание на общоизвестни в управленската литература елементи, функции и модели.

Втората глава „Изследване на организационни структури, модели на управление и стратегии на фасилити мениджмънта и на управлението на човешките ресурси” предлага подробно описание на методологията на изследването и включва полезен критичен анализ на типовете организационни структури. Направеният Аналитичен преглед на моделите на фасилити мениджмънта може да бъде високо оценен както от теоретична, така и от практическа гледна точка. Тук, обаче, авторът е допуснал излишна подробност при описанието на известни модели за УЧР.

Третата глава е със заглавие „Емпирични изследвания на ефективността на фасилити мениджмънта в координация и синхрон с управлението на човешките ресурси”. Текстът в тази глава оценявам като задълбочен, високо професионален, фокусиран и правилно конструиран от гледна точка на прилагането на системния подход и с висок публикационен потенциал за бъдещи разработки.

В трети параграф на тази глава Марков логично извежда важни за планирането на двете дейности и за подобряването на гъвкавите работни договорености резултати.

Четвърта глава ”Изследване на възможностите за прилагане на модела в реални условия” е особено ценна от практическа гледна точка. Авторът много добре се е справил с изключително сложната задача да представи логично, обосновано и разбираемо за практиците приложението на модела, който конструира в реални условия. Ценни са илюстрациите на минимизирането на разходите при синхронизация в стратегическото планиране и оперативните дейности между функциите фасилити мениджмънт и управление на човешките ресурси при прилагането на концепцията “работа от въщи”. Особено важно е да се отбележи, че апробацията е направен в един от най-перспективните за България високо технологични сектори – информационни и комуникационни технологии. Подробно е представен метода и технологията на интервюирането, а резултатите от него представляват определен интерес за широк кръг от специалисти в областите ФМ и УЧР. Изключително актуалната тема в УЧР за подобряване на управлението на гъвкавата заетост е разгледана в светлината на острата необходимост от постигане на по-висока ефективност на тази форма на работа.

Заключение, изводи и препоръки

Заключението е написано от гледна точка на устойчивото развитие на бизнеса. Подчертано е важното обстоятелство, че докторантът използва новаторски подход. Той поставя началото на анализ, който допълва съществуващата теория, изследваща двете функции поотделно, без да се разглеждат стратегическите ползи от постигането на синхронизация между функциите ФМ и УЧР. Авторът се справил много добре с обобщаването на резултатите от разработката. Посочени са конкретните области, в които те могат да се използват. Убедително е представен прекия и съпътстващите ефекти от прилагането му.

Приложенията към дисертационния труд заемат много голям обем. Те биха могли да бъдат представени по-стегнато, за да се улесни възприемането им. Като цяло

приложенията съдържат много ценна информация и притежават потенциал за интерпретиране от различни гледни точки.

ОЦЕНКА НА ПОЛУЧЕНИТЕ НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ

Докторантът постига формулираните цели и коректно решава поставените задачи на дисертационния труд. Задълбочените проучвания на богат спектър от публикации му позволяват да направи полезни теоретични обобщения. Докторските хипотези са проверени и доказани. Разработването и прилагането на пилотен модел на координация и синхронизация между двете области е ценен практико – приложен резултат, постигнат от Марков.

ОЦЕНКА НА НАУЧНИТЕ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Докторантът правилно, точно и пестеливо е формулирал приносите от разработката си и удачно ги е групирал.

Приемам без възражения трите теоретични приноса: анализ на връзките между двете функции ФМ и УЧР в нов контекст; разработената карта на възможностите за целева координация и синхронизация между функциите ФМ и УЧР; конструирания примерен модел за координиране на управленските дейности на двете области.

Оценявам като ценни приложните приноси: апробацията на примерния модел на координация и синхрон на функциите ФМ и УЧР в голяма международна бизнес организация и конкретните практически мерки за ефективно управление при прилагане на модела „разходи-ползи“.

Използването на предложените от докторанта теоретични и практически инструменти може да допринесе за подобряването на равнището на стратегическото управление в съвременните организации.

Като научен принос оценявам и формулираните насоки за бъдещо развитие на изследванията в областта на дисертационната тема.

ПРЕПОРЪКИ И ВЪПРОСИ

В бъдещи разработки по темата **препоръчвам** на автора:

1. Като използва добрата си математическа подготовка да продължи да изследва динамиката на връзките фасилити мениджмънт-управление на

човешките ресурси и да предлага усъвършенстване и развитие на моделите, разработени в дисертацията.

2. Да публикува основните резултати от разработката си под формата на студия.
3. Да избягва включването на добре известни становища, модели и практики.

Към докторанта имам следните **въпроси**:

1. Могат ли да бъдат използвани определени инструменти на математическото моделиране за задълбочаване на изследванията по дисертационната тема в бъдеще?
2. Кой субект на управлението би следвало да носи отговорността за синхронизирането на функциите по фасилити мениджмънт и управление на човешките ресурси в изследваната организация?

ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА

Авторефератът е в обем от 54 страници, включително използваната в дисертацията литература, която заема осем страници. Общоприета практика е в автореферата да се включват само публикациите на автора. Спазването на това правило би съкратило твърде големия обем.

Авторефератът е добре структуриран, отразява съдържанието на дисертационния труд и представя убедително неговата актуалност и полезност. Представени са три фигури и четири таблици, които съдържат важни резултати от изследването. Ясно са формулирани теоретичните и практическите приноси. Очертаните от автора насоки за бъдещо развитие на темата демонстрират умението му да се ориентира добре в перспективите на проблематиката и намеренията му за нови приноси в изследваната област.

Авторефератът отговаря на изискванията, но би спечелил от някои съкращения. Пропуснати са основните количествени характеристики на дисертационния труд, които обикновено се описват в автореферата.

ОЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА

Марков има шест публикации по темата на дисертационния труд и две участия в научни конференции, на които са апробирани основни резултати от работата му. Една от публикациите е на английски език.

Посоченият от автора брой публикации надхвърля изискуемия минимум за този тип разработки и е доказателство за активен научен интерес.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание на направения анализ и оценка на актуалността, структурата и съдържанието на дисертационния труд и неговите приноси заключавам, че той е завършена и оригинална разработка, която изпълнява критериите за докторска дисертация. Разработката е интересна, полезна и направена високо професионално. Трудът съдържа достатъчно доказателства, че авторът притежава необходимите качества за придобиване на степента „Доктор”.

С убеденост предлагам на научното жури да присъди на **Александър Стоянов Марков** образователната и научна степен „Доктор”.

София, 20.05.2017 г.

Рецензент:

/проф.д.ик.н. Е. Вачкова/